

ВІДГУК
офіційних рецензентів
на творчий мистецький проект
ЧУРІКОВА ВІТОРА ВІКТОРОВИЧА

«Національні виміри концертного жанру для саксофона: Франція, США
Україна»

поданого до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Тема творчого мистецького проекту Віктора Вікторовича Чурікова, присвячена національним вимірам творчості для саксофона, відповідає сучасним тенденціям музикознавства, виконавського мистецтва та науково-творчих досліджень у галузі музичного мистецтва.

Саксофон посідає особливе місце в історії музичного мистецтва ХХ–ХХІ століть. Його розвиток відбувався на перетині різних культурних і стильових систем – академічної, джазової, популярної, фольклорної та експериментальної. Водночас у різних національних традиціях інструмент набував специфічного художнього значення. Саме тому звернення до французького, американського та українського досвіду є методологічно виправданим і дозволяє розглянути саксофон як інструмент, у якому взаємодіють національне та універсальне. В цьому вбачаємо актуальність теми творчого мистецького проекту Віктора Вікторовича Чурікова, що зумовлена необхідністю комплексного осмислення саксофона як важливого інструмента сучасного академічного виконавства та дослідження його національних і універсальних художніх вимірів. Актуальність теми посилюється тим, що саксофонне мистецтво часто розглядається переважно з позицій виконавської техніки або історії репертуару. Натомість у роботі запропоновано ширший ракурс – через аналіз національно-стильових моделей трактування саксофона в концертному жанрі. Особливо важливим вважаємо звернення до українського репертуару, зокрема до творчості Володимира Золотухіна та Герша Калинковича. Ці твори дають змогу актуалізувати український внесок у розвиток саксофонного концертного мистецтва, привернути увагу до

недостатньо популяризованих композицій і ввести їх у сучасний виконавський та науковий обіг.

На погляд рецензентів, актуальність проекту визначається також його подвійною спрямованістю:

- дослідженням національно-стильових особливостей саксофонної музики;
- практичною популяризацією концертного репертуару через публічне виконання творів.

Позитивно слід відзначити залучення до теоретичної бази дослідження не лише музикознавчих праць, а й методичних посібників із саксофонного виконавства та джазової імпровізації. Це відповідає специфіці творчого мистецького проекту, в якому дослідницький і виконавський рівні мають взаємодіяти. Використання інтерв'ю з виконавцями, зокрема з першим виконавцем твору В. Золотухіна, розширює джерельну базу та дозволяє наблизитися до реальної історії створення й інтерпретації композиції.

Вибір матеріалу для викладення науковиз положень у науковому обґрунтуванні є вмотивованим і переконливим. Так, французький вимір репрезентовано передусім творчістю Клода Дебюссі, зокрема його «Рапсодією» для саксофона з оркестром, а також творчістю бельгійця Андре Вайнена, на якого французьке мистецтво спричинило великий вплив. Такий вибір дає можливість показати початковий етап формування академічного саксофонного репертуару та особливості французької тембрової естетики.

Особливо продуктивним є трактування «Рапсодії» Дебюссі не лише як одного з ранніх творів для саксофона, а як зразка французького імпресіоністичного звукового мислення. У роботі переконливо акцентовано, що саксофон у цьому творі не є виключно віртуозним солістом. Він функціонує як носій особливої тембрової якості, інтегрований в оркестрову звукову тканину. Такий підхід дозволяє по-новому осмислити співвідношення солюючого інструмента й оркестру в концертному жанрі.

Американські твори дають можливість розглянути саксофон як інструмент, що набув глобального значення, зокрема завдяки джазовій та академічній традиціям США. Американський матеріал представлено творами Пола Крестона, Роберто Моліnellі, а також композиціями, що розширюють поняття американського культурного простору. Особливе значення має аналіз Концерту для альт-саксофона з оркестром П. Крестона, який є принциповим для розуміння саксофона як повноцінного концертного соліста.

Звернення до Сонати ор. 19 та Концерту ор. 26 П. Крестона є вмотивованим, оскільки ці твори дозволяють простежити:

- взаємодію академічної та джазової інтонаційності;
- роль ритмічної пульсації у формуванні драматургії;
- специфіку артикуляції та метроритмічної організації;
- поєднання віртуозності, кантлени й імпровізаційності;
- розширення традиційної моделі концертного жанру.

Український репертуар, проаналізований у науковому обґрунтуванні, розкриває процес творчого освоєння саксофона в національному музичному просторі та його включення в систему українського художнього мислення. Концерт-поема Володимира Золотухіна та Концерт-капричіо на тему Паганіні Герша Калинковича – є особливо цінним для проекту. Обрані твори демонструють не механічне наслідування зарубіжних моделей, а творче освоєння саксофона в українському культурному просторі.

Вибір цих творів дозволяє виявити такі риси української моделі:

- тяжіння до симфонізації саксофонного звучання;
- значущість мелодичного та вокалізованого начала;
- жанровий синтез;
- контрастність образно-драматургічних сфер;
- поєднання академічної традиції з джазовими та естрадними елементами;
- активну роль виконавської свободи та імпровізаційності.

Аналітичний рівень роботи визначається поєднанням історико-культурологічного, жанрово-стильового, темброво-функціонального, структурно-композиційного та виконавсько-інтерпретаційного підходів, аналітичність дослідження забезпечується ґрунтовним музикознавчим аналізом обраних творів, увагою до їхньої композиційної драматургії, жанрово-стильових особливостей, тембрової організації, інтонаційної мови та специфіки виконавської інтерпретації. Аналітична цінність роботи полягає в тому, що музикознавчі спостереження безпосередньо пов'язуються з виконавськими рішеннями. Це особливо важливо для наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту доктора мистецтва. Власне виконавський аналіз пов'язаний із конкретними завданнями: контролем дихання, інтонацією, артикуляцією, технічною координацією, тембровою диференціацією та формуванням драматичної лінії. Також важливою рисою дослідження є аналіз інтерпретаційних версій «Рапсодії» Дебюссі. Звернення до редакцій і виконавських трактувань дозволяє поставити питання про співвідношення авторського тексту, редакторських втручань і сучасної виконавської практики.

Творча складова творчого мистецького проєкту становить його невід'ємну частину та практичне поле перевірки сформульованих положень. Це забезпечує органічний зв'язок між теоретичними висновками та реальною виконавською практикою. Концертні програми охоплюють твори різних жанрів і стильових напрямів. Особливо яскраво прозвучали не тільки твори концертного жанру (П. Крестона, В. Золотухіна; Г. Калинковича), рапсодії (К. Дебюссі та А. Вайнена), великі сюїти («Скарамуш» Д. Мійо, «Чотири картини Нью-Йорку» Роберто Моліnellі), але й та концертні п'єси (серед яких – «Фантазія на теми з опери Ж. Бізе “Кармен”» Ф. Борна; «Дивертисмент» Р. Бутрі; «Шоро №1» Е. Віла-Лобоса «Елегія» М. Лисенко; «Романс» Ю. Щуровського; «Арія» Е. Бозза; «Арія і танок» Д. Жолі; «Мелодія» М. Скорика; «Лібертанго» А. П'яццолі у версії для сопрано і баритон-саксофонів). Концертні програми зіграні на високому рівні. Такий

репертуарний вибір дозволяє продемонструвати різні способи трактування саксофона:

- як віртуозного соліста;
- як носія кантиленного начала;
- як інструмента, здатного до тембрового різнобарв'я та імпровізаційності;
- як учасника жанрового та стильового синтезу.

Особливу цінність має виконання творів українських композиторів, оскільки воно сприяє введенню українського саксофонного репертуару до сучасного концертного простору та його популяризації серед виконавців, педагогів і слухачів. Окремо відмітимо виконання Концерту-блюзу В. Золотухіна, що прозвучало для слухачів вперше за 38 років.

Таким чином, творчий мистецький проєкт «Національні виміри концертного жанру для саксофона: Франція, США, Україна», представлений до захисту, має важливе культурно-презентаційне значення, оскільки демонструє можливості саксофона як сучасного академічного концертного інструмента та актуалізує український репертуар у міжнародному контексті.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту «Національні виміри концертного жанру для саксофона: Франція, США, Україна» є актуальним, концептуально цілісним і таким, що відповідає специфіці підготовки доктора мистецтва. Робота вирізняється обґрунтованим вибором теми й матеріалу, поєднанням історико-культурологічного, теоретичного та виконавсько-інтерпретаційного аналізу, чітким розмежуванням і водночас органічною взаємодією наукової та творчої складових. Позитивної оцінки заслуговує прагнення автора не лише систематизувати національно-стильові особливості саксофонного мистецтва переважно концертного жанру, а й показати універсальний потенціал інструмента, що розкривається через взаємодію різних національних традицій, жанрів, стилів. Робота має наукову новизну, практичну значущість, відповідає вимогам, що висувуються до творчих мистецьких проєктів. Автор творчого мистецького проєкту, Чуріков

Віктор Вікторович, заслуговує на присудження ступеня доктора мистецтва в галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 «Му4зичне мистецтво».

До дискусії пропонуються такі питання:

1. Щодо поняття національного стилю. Які критерії дозволяють Вам визначати національно-стильову специфіку саксофонного концертного мистецтва, і як Ви розмежовуєте власне національні ознаки та загальноєвропейські або універсальні закономірності музичної стилістики? Чи можна говорити про «американський» або «український» стиль як про цілісне явище, якщо всередині кожної традиції існує значна стильова різноманітність?

2. У чому полягає принципова відмінність виконавської концепції Концерту для альт-саксофона з оркестром П. Крестона та Концерту-поєми В. Золотухіна, і які конкретні виконавські засоби забезпечують реалізацію цих відмінностей? Які положення Вашого аналізу безпосередньо змінили або уточнили Ваше виконавське рішення під час підготовки Концерту-поєми?

3. Яким чином концертна практика змінила або поглибила Ваші наукові висновки, і які результати дослідження Ви вважаєте неможливими без безпосереднього виконавського досвіду? Чи можете Ви навести конкретний приклад, коли Ваше первинне виконавське рішення було змінено внаслідок більш вцілюючого аналізу твору?

Заслужений артист України,
старший викладач кафедри оркестрових
духових та ударних інструментів
Харківського національного університету
мистецтв імені І.П. Котляревського

Андрій ВИСОВЕНЬ

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри оркестрових духових
та ударних інструментів Харківського
національного університету мистецтв
імені І.П. Котляревського

Олександр ДУБКА

Підписи:
Андрія Висовеня
Олександра Дубки
Засвідчує:
професор
Григорій Тарасюк
В. Крестона